

BEHANDLINGEN

af

FORSØMTE BØRN OG UNGE LOVOVERTRÆDERE

i Danmark.

I Tidsskriftets årgang 1879 ligesom i nærværende årgang har jeg forsøgt dels at godtgøre betydningen af en rationnel *opdragende* behandling af forsømte børn og unge lovovertrædere i almindelighed, dels at give oplysninger om de herhen hørende forhold i forskellige stater, hvor en betydeligere udvikling i retning af en slig rationnel behandling har fundet sted. Jeg har derigennem villet fremdrage de almindelige principer, som i større eller mindre omfang ere gjorte gældende ved de trufne eller tilstræbte forholdsregler, og som ved deres anvendelse og de derved vundne resultater ere blevene godkendte som tidssvarende og formålstjenlige.

Til de således givne meddelelser slutter sig naturligt en belysning af de tilsvarende forhold i Danmark. Det har også været hensigten at give en sådan. Når dette imidlertid først nu søges realiseret, så har det sin grund dels i, at min tid har været særdeles stærkt optaget, dels i, at spørgsmålet i sin helhed er så omfangsrigt og så sammen-

sat, at jeg har frygtet for ikke at skulle kunne gøre det klart nok. Jeg opfatter imidlertid sagen som så overordentlig vigtig, at jeg anser det for min pligt at gøre forsøget i det håb, at det må kunne få nogen betydning.

Hvad det i så henseende kommer til at dreje sig om er, 1) hvorvidt de almindelige principer, som andensteds ere opstillede og anvendte, kunne siges at have almen gyldighed også for vort samfund, og 2) hvorvidt de kunne siges at være tilstede i den i Danmark stedfindende behandling af de her omhandlede individer eller ikke.

Besvarelsen af det første af disse punkter vil jo bero på, om de samme betingelser for principernes anvendelse ere tilstede i Danmark som i de lande, hvor de ere bragte til anvendelse. Med andre ord, ligne samfundsforholdene i Danmark dem i de Forenede Stater i Amerika, i England, Frankrig, Tyskland og Belgien i retning af børns moralske forsømmethed og forbryderiskhed? De nævnte stater ere nemlig dem, til hvis udvikling der må tages hensyn. Ligesom i så mange andre henseender de store stæders forhold må blive dem, der må komme i betragtning ved bedømmelsen, således også i dette spørgsmål. Det er fortrinsvis livet i de store stæder, der skaber stoffet og giver det næring og væxt. Ligne da de tilsvarende forhold i København dem i New-York, London, Paris og Berlin? Svaret herpå må i nogle henseender blive: nej. Vi kende ikke i København den elendighed, den forsultede tilstand, den pjaltethed og nød i alle retninger, som kun har forbrydelsen til nabo og døden til redningsmand. Vi have ikke disse forladte børn, som ere udstødte fra et usselt hjem eller efterladte der af forældre, hvem de kun ere til besvær. Vi have ikke disse halvvoxne børn, der som Londons „Arab boys“ have gaden til hjem om dagen og om natten søge ophold, hvor det kan træffe; som, udgåede fra fordærvede hjem, kun kende en håndtering, nemlig at stjæle. Når jeg om de foran nævnte kategorier siger, vi have dem ikke, kan dette næsten tages bogstaveligt, idet de forekommende tilfælde blive sjældne,

for ikke at sige enestående undtagelser. — Vi have heller ikke disse tilflugtssteder, hvor omflakkende børn kunne søge hen, hvor de få ophold og føde, som de betale med at oplæres i alle forbrydelsens detaljer og med udbyttet af anvendelsen af det lærte. Vi have heller ikke disse i moralsk henseende fuldstændig fordærvede hjem, hvor laster af ethvert slags er den lærdom, som gives børnene, og som de sættes til at øve sig i. Når jeg siger, vi have ikke disse hjem, så må jeg dog føje til, vi have dem ikke i det uforholdsmæssige antal og med den yderlige grad af fordærvelse og forhærdelse, som går langt under moralitetens laveste barometerstand, således som de findes i de foran nævnte store stæder. Men vi have dog hjem nok, som, trods en i mange tilfælde ikke ringe gradsforskel fra hine, dog daglig give børnene lærdomme og eksempler, der kun kunne føde umoralitet og frembringe fremtidige forbrydelser. Og så have vi disse mange hjem, hvor forvirrede moralske begreber, svaghed i opdragelsen, nødvendigheden af at lade børnene være ene en stor del af dagen yde rige bidrag til børnenes tidlige fordærvelse. — Disse hjem karakteriserer den svenske forfatter WETTERBERGII (pseudonymen ONKEL ADAM) træffende, når han lader korporal SIGURD sige: „Så snart man taler til eder (mødrene) om eders børn, folde I eders hænder og mumle andægtigt, „de stå i Guds hånd“. Det er meget let at lægge hænderne i skødet og påkalde Herren; men jeg vil dog sige eder, at det er en pligt at våge over, at børnene blive til mennesker og ikke til dagdrivere“. — Kort sagt, vi ere ikke i den her omhandlede sag komne til yderlighedens standpunkt, men vi have dog også vor udvikling i så henseende. Lad være at vi for 30 år siden havde enkelte „lastens huler“, der muligt vare værre, end de nu findes, så er til gengæld kredsen meget videre, inden for hvilken umoraliteten og fordærvelsen breder sig. Der er en gradsforskel i den anstillede sammenligning, som kommer os til gode, men vi have også vore skulkende, gadestrygende, tiggende og stjælende børn og det ikke blot i København,

men også i det øvrige land. Tallene vise det. Fra 1871—75 er der i Danmark ialt straffet 1555 individer mellem 10 og 18 år for tyveri og 356 i samme aldre for andre forbrydelser, altså ialt 1911 og mellem 18 og 20 år ialt 1156. Blandt disse sidste er der recidivister, hvis første forbrydelser ganske sikkert falde imellem 10 og 18 års alderen. Dertil kommer at antallet voxer. I 1856—65 var gennemsnitstallet af domfældte mandspersoner på 100000 individer 78,5 mellem 10—15 år, og i 1866—75 var det 114,6; ligeledes fra 15—20 år 204,0 mod 360,6 i 1866—75. Det samme gælder for pigernes vedkommende, idet tallene for 1856—65 ere 17,4 fra 10—15 år og 1866—75: 24,1 og fra 15—20 år 87,6 mod 152,9 i 1866—75. Antallet af tiltalte børn udgjorde i 1878 i København 203 (deraf 106 for tyveri) mod 122 i 1874.

For at besvare spørgsmålet, om de almindelige principer for behandlingen af forsømte børn og unge lovovertrædere bør anvendes hos os, er det ikke så meget årsagerne, som det kommer an på, men det er, at de moralsk forsømte børn også findes hos os, og dette godtgør de foran anførte tal. Når dette er givet, kan svaret kun blive bekræftende, idet det ikke bliver den yderlige grad af forsømthed, som får afgørende betydning, men det, at umoraliteten, den moralske forsømthed, fremtræder under tilsvarende former som i andre statssamfund. —

Det andet spørgsmål var, om de almindelige principer for behandlingen af forsømte børn og unge lovovertrædere kunne siges at være tilstede i den i Danmark stedfindende behandling af disse børn eller ikke. Forinden dette undersøges, vil det være naturligst kortelig at nævne de principer, som kunne siges at have fundet almindelig godkendelse, idet jeg iøvrigt må henvise til artiklerne om dette emne i Tidsskriftets årgang 1879 og i nærværende årgang. Dog skal her bemærkes, at det med benævnelsen: „almindelige principer“ ikke er meningen, at disse under ganske de samme former og normer ere bragte til anvendelse overalt,

medens de dog på den anden side i overvejende grad kunne siges at ligge til grund for de forholdsregler, som ere trufne.

Blandt de almindelige principer er der nogle, som danne behandlingens kerne og grundlag, og som derfor også må gøre sig gældende i ordningen selv, medens der findes flere andre principielle momenter, som kun mere indirekte stå i forbindelse med kernepunkterne og derfor først træde frem i enkelthederne i ordningen.

Hovedkarakteren i behandlingen er *opdragelse og ikke straf*. Barnet, og særlig det forsømte barn, trænger først og fornemmeligst til at opdrages. Mangelen heraf må for en væsentlig del forudsættes at være årsagen til den forsømte tilstand. Opdragelsen må tage hensyn til handlingens beskaffenhed, som har givet foranledning, og til den forsømte tilstands karakter. Dette hensyn har ført til, at behandlingen i almindelighed deles i 1) en *præventiv-forebyggende* og 2) en *repressiv-korrektionel-tugtende*. Begge fremtræde de som en tvangssag, idet de påbydes af loven, begge have de karakteren af en opdragelse og derved af forebyggelse mod fald eller mod gentagelse af faldet. Men medens den *præventive*, som i almindelighed har *småtyve, tiggere, skulkere, gadestrygere, ulydige og trodsige børn* til genstand, *ene har en opdragende karakter*, så har den *repressive-korrektionelle* behandling ved siden heraf *tillige en tugtende* og omfatter hovedsagelig *børn, som have begået alvorligere eller gentagne lovovertrædelser*. Graden af tvangen, som de to behandlinger medføre, danner forskellen imellem dem, men ingen af dem må, som før sagt, have karakteren af straf. Når jeg også anførte trodsige og ulydige børn som genstand for den præventive behandling, må jeg dog bemærke, at i enkelte stater fordres dertil forældrenes derom udtrykkeligt udtalte ønske. Undtages den her nævnte kategori, fremgår det forøvrigt af de andre nævnte kategorier, at der, for at tvangen kan indtræde, må foreligge en overtrædelse af love eller vedtægter.

Et andet hovedsynspunkt for behandlingen er, at barnet i de fleste tilfælde, hvor loven skrider ind, må kunne siges at have handlet uden skelneevne og derfor må kunne frikendes for straf, på samme tid som dets færd og forhold dog gør en tvungen opdragelse ønskelig eller nødvendig. Ved siden af det til en vis grad berettigede og i hvert tilfælde forstandige, der ligger i denne opfattelse, har man gjort opmærksom på modsigelsen i at tillægge børn fra 10 til 15 år skelneevne ved visse forbryderiske handlinger og på den anden side forbyde mindreårige dispositionsret over deres formue. Tidspunktet for skelnevns indtrædelse lader sig i hvert tilfælde vanskeligt bestemme. Det må derfor også anses for heldigt, når man har strakt sig så langt som muligt og sat grænsen fra 16 til 18 års alderen, og i så henseende ere lovgivningerne temmelig overensstemmende.

Støttende sig til disse to hovedsynspunkter for behandlingen må loven altså klart og tydelig bestemme: *at det barn, som må siges at have handlet uden skelneevne, kan frikendes og anbringes til tvungen opdragelse.*

Der bliver dernæst spørgsmål om de enkelte momenter i ordningen. Et sådant af væsentlig betydning er bestemmelsen af, *når behandlingen bør begynde.* Det præventive begreb, opdragelsen, fordrer nødvendigvis, at dette sker så tidligt som muligt, helst før nogen lovovertrædelse eller nogen handling, der tyder på fare i fremtiden, foreligger. På et sådant tidspunkt bliver det imidlertid kun det private initiativ, som kan udrette noget derved, at barnet *frivilligt* undergives det, således som i arbejdsstuer o. a. l. Når derimod tvangen skal indtræde, må der foreligge en handling, som betinger den. Spørgsmålet bliver derfor, *i hvilken alder* skal barnet underkastes tvangen? De forskellige lovgivninger ere i så henseende noget afvigende. Medens nogle ikke opstille nogen minimalgrænse, sætte andre 6, højst 8 år som begyndelsesalder.

Afgørelsen af, om tvungen opdragelse, når de foran

nævnte betingelser ere tilstede, skal finde sted, er i almindelighed lagt i *vedkommende dommers eller øvrigheds hånd*, som har haft med barnet i det givne tilfælde at gøre. Ligesom man derved utvivlsomt har villet knytte dommerens interesse til anvendelsen af den opdragende behandling, således har ganske vist også hensynet til en hurtigere afgørelse af sagen, end hvis denne var lagt i en højere autoritets hånd, været medbestemmende. Sagens afgørelse for dommeren foregår i kortest mulige tid, 1 a 2 dage; dette gælder særligt sager om skulkeri, tiggeri og småtyveri. Man har nemlig lagt vægt på, at barnets ophold i arrest har et så hurtigt forløb som muligt, for at dette ikke skal medføre nogen fare for det, ikke efterlade en bråd, som det kan blive vanskeligt atter at få ud, ikke ved en længere varighed skal afstumpe det afskrækkende, som arresten altid vil have for barnets fantasi. Af hensyn hertil er der i De Forenede Stater i Amerika ligesom også i de senere år i England og Frankrig fremkommet en fordring om, at barnet helst *uden arrest og uden dom* må overgives til den tvungne opdragelse. Dette har ført til oprettelsen af *private optagelseshuse*, hvortil barnet afleveres af politiet, og hvor dets forhold og karakter først undersøges, forinden afgørelsen træffes af dommeren. Hvor slige optagelseshuse ikke findes, har man søgt at bøde derpå ved indretningen af *særlige lokaler for børn på politistationerne*, således at ingen sammenblanding hverken af børnene med ældre arrestanter eller mellem børnene selv indbyrdes finder sted.

Hvad formerne for selve behandlingen angår, ligger det i sagens natur, at barnet *fjærnes fra de hjemlige forhold*, og at *forældremyndigheden dermed overgår til den anstalt, hvori det anbringes*.

Anbringelsen sker i en familie, i en privat eller offentlig anstalt. De private anstalter må være *godkendte af staten*, ligesom de ere undergivne *et offentligt, effektivt tilsyn* og deres årlige beretninger indgå til vedkommende ministerium. Anbringelsen i en familie træder dog mere og mere i baggrunden i erkendelsen af vanskeligheden

ved at finde familier, som egne sig til at udføre tvangsopdragelsen. Man erkender tillige, at den i så henseende opstillede teori, at bringe barnet såvidt muligt under samme forhold som dem, et godt hjem byder, lider af overdreven, ideel filantropi og let realiseres på den formålstjenlige opdragelses bekostning, som dog er hovedsagen. Den almindelige anbringelse finder sted i anstalter og da — hvor den hele ordning ikke er udelukkende statsmæssig som i Belgien, eller hvor statsanstalter ikke findes, i hvert tilfælde ikke i tilstrækkeligt antal — i private anstalter. Når man for nogen tid siden på et møde i Tyskland har ment, at selv private anstalter vare forkastelige, så tror jeg det er overdriivelse. Har man et apparat i god gænge, gælder det blot om at benytte det forstandigt, når kun den fornødne virkelige kontrol og ledelse af sagen i én hånd er tilstede.

Ved at omtale anbringelsen i anstalter må jeg fremhæve, at det betragtes som en selvfølge, *at drenge og piger ikke samles i samme anstalt.*

Anstalternes øvrige indretning bliver her ikke tale om, kun er der ét punkt, som i så henseende må undtages, nemlig *beskæftigelsen*. Det er en selvfølge, at børnene skulle søge skole. Ved siden heraf skal der finde en nyttig beskæftigelse sted. For pigernes vedkommende er denne mere begrænset af hensyn til deres senere gerning, de ere således væsenligst henviste til syning og husgerning, dog må lettere have- og markarbejde om sommeren også kunne benyttes. Drengene sættes til jordbrug eller håndværk. Af disse to beskæftigelser er tilbøjeligheden størst for den første, også af hensyn til helbredden, og fordi drengene lettere bevares for fald på landet end i byen, ligesom en anstalt bedre kan holde sammen på sine elever på landet end i byen.

Varigheden af opholdet i anstalten er begrænset af det 16de eller 18de år og kan ekstraordinært udstrækkes til det 20de år. Derimod er varigheden for det enkelte barn eller for det enkelte tilfælde ikke bestemt fastsat af dom-

meren ved sagens afgørelse, navnlig ikke i de stater, der senest have indført tvangsopdragelsen. Opholdet kan imidlertid afkortes ved en *foreløbig tilladelse til at tage ophold udenfor anstalten*. Dog indrømmes denne kun på visse betingelser, og barnets alder vil i så henseende ganske vist være et hensyn, som gøres gældende. I almindelighed er afgørelsen af dette spørgsmål overladt anstaltens bestyrer eller denne i forening med den overordnede kontrol. —

Vende vi nu atter tilbage til det andet spørgsmål, om de almindelige principer, som foran ere nævnte, også findes i denne sags ordning i Danmark, bliver der to hovedpunkter at være opmærksom på, nemlig *lovgivningen* og *behandlingen*.

Hvad *lovgivningen* angår, skal her anføres de bestemmelser i denne, som omhandle forsømte børn og unge lovovertrædere. Straffeloven af 10 Febr. 1866 siger i

- § 35. „Handlinger foretagne af børn, som endnu ikke have opnået det 10de år, straffes ikke. Dog kan der, når det findes fornødent, af det offentlige anvendes forbedrings- eller sikkerhedsmidler mod sådanne børn“.
- § 36. „Den, som efter at have fyldt 10, men endnu ikke 15 år, begår en forbrydelse, bliver ikkun at straffe, når det efter forbrydelsens beskaffenhed, såsom når det er drab, betydelig beskadigelse på legeme eller helbred, tyveri, røveri eller ildspåsættelse, eller ifølge den pågældendes forstandsudvikling og opdragelse må antages, at han har indset handlingens strafbarhed, og derhos højere straf end bøder eller simpelt fængsel vilde have ramt ham, hvis han havde fyldt det 18de år. Straffen for personer i den nævnte alder må ikke overstige forbedringshusarbejde i 2 år. Hvis isøvrigt forholdene og omstændighederne gøre det antageligt, at det pågældende barn ved andre foranstaltninger kan rettes og forbedres, skal justitsministeriet være bemyndiget til at frafalde påtale, for så vidt den laveste grad af straffen for samme forbrydelse, begået af en voksen, ikke er højere end forbedringshusarbejde“.
- § 37. „Begås en forbrydelse af en person imellem 15 og 18 års alderen, bliver den lovbestemte straf at nedsætte efter omstændighederne indtil det halve; dog kan for personer i den nævnte alder i intet tilfælde højere straf anvendes end straffearbejde i 8 år“.

Ved siden af disse almindelige bestemmelser vedrørende behandlingen af børn, som have begået forbrydelser, vil det være nødvendigt at nævne nogle enkelte lovbestemmelser, som angå mere særegne forhold og overtrædelser af vedtægter og forskrifter, og som ikke falde ind under straffelovens almindelige regler.

I Planen for Københavns Fattigvæsen af 1 Juli 1799 § 157, hvor der nævnes „de forseelser, der stride mod den orden og sædelighed, som de fattige, der nyde offentlig understøttelse, bør iagttage, såsom *uhørksomhed og trodsighed mod foresatte, . . . slet opførsel af forældre mod børn og af børn mod forældre,*“ og hvor straf for samme bestemmes, hedder det i slutningen:

„Straffene ere kun anvendelige på dem, som ved fattigvæsenet få understøttelse og have fyldt deres 15de år. For børn under 15 år anvendes de revselsler, som i skolerne indføres, undtagen i tilfælde af ofte gentagen og særdeles halsstarrighed, for hvilken også børn under 15 år bør hensættes i tvangsarbejds huset“.

Den samme bestemmelse findes i Pl. om Tillæg til Fattigreglementet, af 5 Juli 1803, af 14 Decb. 1810 § 24, hvor dog hensættelsen i tvangsarbejds huset er udeladt.

For betleri findes nu bestemmelserne i Lov af 3 Marts 1860, hvis § 6 siger:

„Børn under kriminel lavalder straffes ikke for de i denne lov omhandlede forseelser.“

Børn over kriminel lavalder, 15 år, falde altså ind under lovens bestemmelser og kunne hensættes til tvangsarbejde.

Angående børns overtrædelser af politivedtægterne bestemmer Lov om Behandling af offentlige Politisager i København af 11 Febr. 1863 § 17:

„Finder dommeren, navnlig i tilfælde af første gang begået ringe forseelse, at de oplyste omstændigheder afgive tilstrækkelig grund til ikke at gå videre end til en advarsel, skal han være beføjet til på denne måde at afgøre sagen.“

Lov om Bestemmelser om Politiet udenfor København af 4 Febr. 1871 § 6 og § 14 og Tillæg til Politivedtægten for København, af 18 Jan. 1869, af 11 Novbr. 1871, som i det væsentlige ere enslydende, bestemme endvidere:

„Børn over 10 og under 15 år, som tidligere, efterat have fyldt det 10de år, inden retten ere fundne skyldige¹⁾ i en sådan forseelse (mod vedtægten) eller have udvist en særdeles vanartig adfærd, straffes med ris, dog ikke over 25 slag²⁾ og isørigt under iagttagelse af almindelig borgerlig straffelovs § 29, eller med simpelt fængsel indtil 8 dage.“

„Når dommeren finder, at omstændighederne tale for sådan afgørelse, kunne sager mod børn mellem 10 og 15 år slutes med, at forældre eller de, som træde barnet i forældres sted, til retsprotokolen erklære sig villige til at tildele barnet en legemlig revselse i hjemmet, hvortil efter omstændighederne kan føjes den betingelse, at revselsen bliver at tildele under tilsyn af en ved politiet ansat.“

Denne sidste bestemmelse findes gentagen i Lov om Forandringer i Lov om Behandlingen af offentlige Politisager i København af 24 Maj 1879 § 3, hvorefter den altså også kommer til anvendelse på andre lovovertrædelser af børn, som behandles af politiretten. I samme lovs § 2 bestemmes:

„Uanset bestemmelserne i Lov 11 Febr. 1863 § 5 (om behandlingen af offentlige politisager i København) blive alle sager angående lovovertrædelser begåede af børn under 15 år at foretage for lukkede døre; dog kan det tilstedes disses forældre eller dem, som træde barnet i forældres sted, at overvære behandlingen af de nævnte sager“.

Lov om Jagten og Fredning af nyttige Dyr af 1 April 1871 bringer i anledning af overtrædelser begåede af børn fra 10 til 15 år reglerne i den ovennævnte Lov af 4 Febr. 1871 § 6 og 14 til anvendelse. Lov om Mark- og Vejfred af 25 Marts 1872 straffer ikke børn under 15 år.

Endelig skal her nævnes Plak. af 11 Maj 1810, som bestemmer:

§ 1. „Det skal påligge øvrigheden at sørge for, at forbrydere under den kriminelle lavalder, når sagens natur fordrer, at de må holdes i arrest, blive, såvidt frængslernes indretning tillader det, afsondrede fra ældre, grove og fordærvede forbrydere . . . . .“

§ 2. „De børn, hvis forbrydelse ikke er af det farligere slags og ej heller kvalificerer dem til hårdere straf end ris, skulle, når undersøgelsen af deres brøde er tilendebragt, og denne ikke giver formodning om, at de have begået flere eller grovere forbrydelser end den, hvorfor de sigtes, udlades af arresten og overleveres til deres forældre eller dem, hos hvilke de tilforn have haft ophold;

¹⁾ Lov 4 Febr. 1871 § 6: have gjort sig skyldige i . . . .

²⁾ . . . . . : 15 slag.

men når dette sidste af en eller anden årsag anses betænkeligt, skulle sådanne børn af øvrigheden eller fattigvæsenet hensættes til plejeforældre, hvilke skulle have tilsyn med dem, indtil dommens afsigelse eller eksekution“.

Alle de foran nævnte bestemmelser ere altså de, som for tiden efter lovgivningen komme til anvendelse på børn under 15 år, som overtræde love eller vedtægter. For unge personer mellem 15 og 18 år gælde således samme bestemmelser som for dem over 18 år, når undtages bestemmelsen efter § 37 i straffeloven, som er nævnt foran.

Hvad lovgivningens bestemmelser angår, står endnu kun tilbage at nævne de tilfælde, *hvor loven giver tilladelse til at tage børnene fra forældrene.*

Således bestemmer Plan for Københavns Fattigvæsen i § 139:

„Befindes forældre, som for sig eller noget barn have eller have haft understøttelse fra fattigvæsenet, forsømmelige i at holde deres børn til skolegangen, eller de opdrage dem slet, eller de lade dem blive hjemme hos sig i ørkesløshed, istedenfor at sætte dem ud til håndværkere eller andet nyttigt arbejde, når de dertil have alder og færdighed, og advarsel derom ej har frugtet, bør børnene tages fra dem, og de desuden anses med sådan straf, som direktionen efter den følgende § 157 bestemmer.“¹⁾

Ligeledes hedder det i Regl. for Købstædernes Fattigvæsen § 7 og for Fattigvæsenet på Landet § 11 (begge af 5 Juli 1803), som ere enslydende, og som omhandle „de trængendes inddeling og forsørgelse efter deres forskellige trang“:

„Til 2den klasse henhøre børn, som ere fader- og moderløse, eller hvis forældres forstand, helbred eller sæder ere således beskafne, at børnenes opfostring og opdragelse ikke til dem bør betros.“²⁾

Endvidere sige de samme Reglementer for Købstæderne i § 39 og for Landet i § 43, hvis ordlyd i det væsentlige er den samme:

„Efterlade børnenes forældre eller plejeforældre at holde dem til

¹⁾ Jfr. Danske Lov 3—18—7.

²⁾ Justitsministeriets Skrivelse af 26 Jan. 1856 udtaler, at et sogneforstanderskab, som har ladet to børn af dårlige forældre forsørge i Holsteinsmindes opdragelsesanstalt, har ret til efter børnenes konfirmation at bestemme, hvor de skulle tjene, under forudsætning af, at forældrenes forhold borettinger dertil.

stadig skolegang, så at disse uden gyldig årsag enten aldeles eller jevnlig forsømme skolen og hendrive deres tid i lediggang, da skal kommissionen i mindelighed foreholde børnenes forældre eller plejeforældre deres pligter; bliver denne advarsel uden virkning, da hensættes børnene til andre; . . .“

Medens den sidstnævnte lovbestemmelse kun omhandler børn, som stå i forhold til fattigvæsenet, bestemmer Anordning for Almueskolevæsenet i Købstæderne af 29 Juli 1814 § 24 i slutningen:

„Skulde det tilfælde indtræffe, at et skolepligtigt barn aldeles ikke var at bringe til stadigen at søge skolen, bør skoledirektionen indberette sådant til *vort danske kancelli*, som bemyndiges til at foranstalte det videre fornødne i denne henseende.“

Anordningen for Landet, ligeledes af 29 Juli 1814, indeholder i § 17 en ligelydende bestemmelse.

Med hensyn til det her berørte forhold skal endvidere nævnes

Justitsministeriets Skrivelse af 24 April 1856, som i anledning af en forespørgsel om børn, hvis moder var mormon, kunde tvinges til at søge købstadens skole, og om børnene kunde tages fra hende, når hun rejste, udtalte, at først, når de almindelige midler til at fremtvinge skolegangen vare anvendte forgæves, kunde der være beføjelse til at tage børnene fra hende, hvorom dog justitsministeriet forbeholdt sig den endelige afgørelse; af hensyn til den fattigunderstøttelse, hun nød, kunde de ikke tages fra hende. .

Justitsm. Skr. af 22 Aug. 1860 bifalder, at en 13 års dreng, der med moderen er gået over til mormonismen, og som ikke vil søge skolen, tages fra moderen og anbringes i pleje for fattigvæsenets regning.

Endelig kunne børn fratages forældrene efter Plan for Københavns Fattigvæsen af 1 Juli 1799 § 136, hvori det hedder:

„Forældre eller plejeforældre, som enten have befalet deres børn at betle, eller dertil have givet dem medhold, eller ikke have hindret dem derfra, når de vidste, at de betlede, straffes . . . . Børnene straffes i de to første tilfælde ikke, men det står direktionen frit for at tage dem fra forældrene og sørge for dem.“

Denne bestemmelse gentages i Pl. om Tvangsarbejdsanstalten i Odense af 21 Decbr. 1825 § 3, hvori tillige forældrenes forpligtelse til at bidrage til børnenes underhold og udpantning for samme omtales. Hermed kan jevnføres D. L. 3—18—7 og muligt Lov af 29 Marts 1873 § 1 nr. 1 og nr. 6.

Sluttelig skal endnu anføres, at justitsministeriet som øverste pupilautoritet afgør, om et barn kan fratages forældrene på grund af skoleforsømmelser, medens amtet (i København overpræsidenten) afgør, om barnet kan tages fra forældre på grund af de moralske forhold. (Justitsm. Skr. af 10 Maj 1873).

Sammenfattes i korthed de foran anførte bestemmelser i lovgivningen, bliver resultatet følgende.

Børn under 10 år kunne ikke straffes; men der kan om fornødent anvendes forbedrings- eller sikkerhedsmidler imod dem.

Børn mellem 10 og 15 år kunne straffes (dog ikke for uagtsomhedsforbrydelser og for betleri), endogså med indtil 2 års forbedringshusarbejde; men påtale kan strafaltes af justitsministeriet (hvilket dog er indskrænket ved straffens grad), når barnet antages at kunne rettes ved andre foranstaltninger.

Forsåvidt sagen hører ind *under den offentlige politiret* eller angår særlig *gentagen overtrædelse af politivedtægten*, kunne de *straffes med ris eller simpelt fængsel, når de ikke slippe med en revselse i hjemmet*. For *børn under 15 år undgås varetægtsarrest såvidt muligt*. *Børn under 15 år (altså også under 10 år) kunne efter Plan for Københavns Fattigvæsen for trods og slet opførsel revses som i skolerne.*

Børn (uden angivelse af alder) kunne tages fra forældrene og anbringes til opdragelse andensteds 1) på grund af disses dårlige sæder, 2) når de opfordre børnene til eller se igennem fingre med at de tigge, 3) for skoleforsømmelser.

Unge personer mellem 15 og 18 år straffes med indtil 8 års straffearbejde, men straffen for forbrydelser kan efter omstændighederne i hvert enkelt tilfælde nedsættes indtil det halve af den straf, som ellers vilde være bleven idømt.

Sammenholder man nu de her anførte lovbestemmelser med de foran fremstillede, godkendte, almindelige principer for behandlingen, vil dommen om vor lovgivning i den omhandlede sag ligge klart for.

Den danske straffelov har således i sine almindelige bestemmelser om børns strafbarhed hovedprinciperne i ordningen: *frikendelse* og *opdragelse*. Hvad *frikendelsen* angår, kan man vel nok sige, at den i det mindste til en vis grad fremtræder som hovedprincip i de nævnte almindelige straffebestemmelser, men den er dog begrænset endel derved, at der nævnes nogle tilfælde, som efter udtrykkene forudsætte straf som det normale, ligesom også ved hensynet til straffens grad. Endvidere giver bestemmelsen om, at påtale kan frafalde af justitsministeriet, også efter de brugte udtryk frikendelsen mere karakteren af en undtagelse end af det principale. Dertil kommer, at de øvrige særlige lovbestemmelser i de foran nævnte Love af 11 Febr. 1863, af 4 Febr. 1871 og Tillæg til Politivedtægten af 11 Novb. 1871 ligesom i Lov af 24 Maj 1879 udtale, at børn første gang kunne advares og i gentagelsestilfælde eller for særdeles vanartig opførsel straffes med ris eller simpelt fængsel, dog således, at en revselse i hjemmet kan træde istedenfor straffen, når omstændighederne tale derfor. Denne sidste bestemmelse gælder for alle de overtrædelser, som behandles af den offentlige politiret, hvorunder jo alle sager vedrørende børn under 15 år høre, når overtrædelsen ikke vil medføre straffearbejde. Udtrykkene ere i de tre sidstnævnte lovbestemmelser i det væsentlige enslydende, men ingen af dem nævner frikendelsen, men *kun* straf. I 11 Novb. 1871 står ganske vist: Henhører forseelsen under den almindelige straffelovs bestemmelser, komme disse til anvendelse; men dette findes ikke i Lov af 24 Maj 1879, i hvis motiver det udtales, at bestemmelsen om revselsen i hjemmet er optagen i loven for at gøre behandlingen for børns vedkommende for den offentlige politiret også af andre sager end politiforseelser ens med disse, om hvilke be-

stemmelsen tidligere alene galdt. Da antallet af lovovertrædelser, begæede af børn, som kunne afgøres ved mindre straffe end straffearbejde, bliver det langt overvejende af det hele antal lovovertrædelser af børn, vil resultatet altså være, at *børn i almindelighed straffes, og ikke at de frikendes*. Dette må også fremgaa af efterfølgende tal. I 1871—75 domfældtes efter de statistiske kriminalretlige meddelelser for disse år ialt 773 imellem 10 og 15 år og 1238 mellem 15 og 18 år. Af disse domfældtes i samme tidsrum for første gang begået tyveri (denne kategori omfatter nemlig det langt overvejende antal af de her nævnte aldersklasser) 692 fra 10 til 15 år og 863 fra 15 til 18 år, ialt 1555. Af dette sidste tal ikendtes igen 993 legemlig straf, ligesom der på det hele antal domfældte faldt 1141 legemlige straffe. Da de frifundne i denne klasse af forbrydelser udgør 206, som langt fra alle kunne godskrives aldersklassen 10—15 år, og da den legemlige revselse er hovedstraffen for denne klasse, må det udtalte herved anses for godtgjort. Hertil må desuden føjes, at straffene for politiforseelser ikke ere medregnede i de anførte tal, ligesom det af Københavns Politiefterretninger for 1876, 77, 78 (i de øvrige år-gange findes intet anført derom) fremgaa, at af respektive 123, 134 og 203 tiltalte børn er der kun for 5, 3 og 5 frafaldet påtale. Hvad *opdragelsen* angaar, da findes denne jo også nævnt i straffelovens almindelige bestemmelser. Den er imidlertid efter udtrykkene i loven endnu mere end *frikendelsen* en undtagelse fra regelen, og den må således få endnu mindre at betyde end hin. Som det fremgaa af hvad der før er sagt om det karakteristiske ved ordningen ere frikendelse og opdragelse således forenede, at de betinge og supplere hinanden, hvilket som påvist ikke vil kunne siges om vor ordning.

Det må forøvrigt ved betragtningen af dette spørgsmål ikke udelukkes, at vor straffelov og forberedelserne til denne allerede ligge c. 20 år tilbage i tiden, et tidspunkt, på hvilket opmærksomheden for den penitentiære sags mange spørgsmål og særligt for det her omhandlede ingenlunde

var almindelig. Dette viser sig således også for en del i den tyske rigsstraffelov og har derfor ført til den preussiske lov af 13 Marts 1878 for dette område ligesom til den i Tidsskriftets nærværende årgang, side 92, anførte lov for Oldenburg. Omendskønt spørgsmålets ordning allerede længe var stærkt udviklet i Belgien, England, De Forenede stater i Amerika og tildels Frankrig, er det dog først efter den penitentiære kongres i London i 1872, at det får en forøget og mere udbredt og almindelig interesse, som yderligere blev næret ved forhandlingerne på kongressen i Stockholm. Hvad der derfor, da vor straffelov blev til, endnu var noget særligt, er senere blevet godkendt som almindeligt princip.

Ved bedømmelsen af ordningen i Danmark anførte jeg foran, at der var to hovedpunkter at være opmærksom på, nemlig *lovgivningen* og *behandlingen*. Hvad nu denne sidste angår, da er den jo afhængig dels af lovens bestemmelser og dels af den anvendelse, som disse have hidført. Lovens bestemmelser og disses betydning i almindelighed ere nylig omtalte, men der er dog enkelte af disse, som få deres rette betydning i selve behandlingen. Dette gælder således *alderen og dens indflydelse*.

Vor straffelov anser jo kun barnet mellem 10 og 15 år som strafbart efter særlige bestemmelser, medens barnet under 10 år ikke kan straffes, og unge personer mellem 15 og 18 år straffes efter reglerne for voksne, kun straffens grad danner en forskel. I dette punkt er der altså en forskel mellem vor straffelov og de almindelige principer for barnets strafferetlige behandling, og den er måske den væsentligste forskel, den, der får mest betydning for den hele behandling hos os. For at skaffe frikendelsen og opdragelsen, ordningens hovedprincip, så vid en mark som muligt, og i erkendelsen af, at principets største betydning, forebyggelsen, ligger i, at anvendelsen kan finde sted på et så tidligt tidspunkt som muligt, forinden for-dærvelsen har slået for dybe rødder, er nemlig princippet ikke blot stillet op, rent og klart, som den første alminde-

lige bestemmelse om børns strafbarhed, men dets anvendelse er udstrakt til det fyldte 16de eller 18de år uden minimalgrænse, eller fra det fyldte 6te eller 8de år til det fyldte 16de eller 18de år. Det var denne udvidelse af aldersgrænsen, der foranledigede den førømtalte preussiske lov af 1878, og som ligeledes har affødt den oldenburgske, der ventes at ville blive efterfulgt af flere lignende særlige tyske love, fordi rigsstraffelovbogen begynder barnets strafbarhed med 12 år, medens den dog sætter den kriminelle lavalder til 18 år. Følgen af vor straffelov kan derfor, da vi mangle denne udstrækning i alderen, kun blive den, at for det første børn under 10 år, siden de ikke kunne straffes, blive i ringe grad genstand for opmærksomhed fra øvrighedens side; thi bestemmelsen om forbedrings- og sikkerhedsmidlers anvendelse på dem vil efter hele bestemmelsens karakter og form først få betydning, når der foreligger noget meget graverende, som sandsynligvis er udsprungen af en allerede vidt fremskreden fordærvelse. Og på det punkt vil såvel det tilfælde, at handlingen er opdaget, som den pågældende øvrigheds skøn eller interesse for spørgsmålet i almindelighed få væsentlig indflydelse. Barnet fortsætter altså. Selv om det anholdes, sendes det jo tilbage til de gamle forhold og vaner. Når det dernæst bliver 10 år, er det endelig kommet så vidt, at det kan blive straffet; men så har det også nået en udvikling, som man ikke således kan udrydde ved en mindre straf. Det får måske *ris* og vender atter tilbage til de samme forhold. Når det så anholdes næste gang, får det atter *ris* eller måske rotting, hvis det har opnået alderen, og så søger man efter straffen ad privat vej barnet anbragt hos en familie eller i en privat opdragelsesanstalt.

Jeg antager, at enhver, som tænker lidt over dette, vil føle modsigelsen, som findes i en sådan behandling, og vil føle, at vi ved slig behandling kun opnå at komme *for silde*. Det kan umuligt være det, som vor straffelov har tilsigtet, da den gav sine bestemmelser om barnets strafbarhed. *At vi komme for silde*, derpå er der beviser

nok. Man behøver blot at læse beretningerne fra Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse eller fra Flakkebjerg Opdragelsesanstalt, så får man syn for sagn. Hvor mange af de anbragte ere ikke gentagende tiltalte og straffede, og så anbringes de, når de ere komne så vidt, at de allerede have fået smag på udskejelser og løsgængeri, og når de have fået fornemmelsen af, at der er en kamp mellem dem og samfundet, at samfundet er det stærkeste, men de ere snedigere end det, man kan skuffe det; der er noget, som pirrer i kampen, og som avler bitterhed og trods; man anbringer dem, når stoffet til den senere udviklede forbryder er beredt; så skulle de forbedres. Mener man, at det ikke er så, behøver man blot at se på tallene for domfældte for tyveri i 1871—75. For første gang begået tyveri er der fra 10—15 år domfældt 692 og fra 15—18 år 863. Da gentagelsen af forbrydelsen ikke får betydning før efter 18 år, kan man ikke se, hvormange af de 692, der findes i de 863, men tallet kan ikke være ringe. For det sidste halvår af 1879 fandtes i dagbladene nævnt 20 børn, hvoraf de 18 fra København, som havde været tiltalte og straffede en eller flere gange tilforn og da atter vare anholdte for tyveri. Iblandt dem fandtes en 8 års dreng i Århus, som havde begået over firte tyverier. Af børn under lignende forhold fandtes i første halvår af 1880 omtalt 12, alle fra København. I Politietterretninger for København for 1873 hedder det: *„Det er ikke den kriminelle statistik alene, men også de erfaringer, politiet iøvrigt på forskellig måde har lejlighed til at gøre, der pege hen på tiltagende fordærvelse af al slags iblandt den opvoxende ungdom af begge køn. Det, politiet i så henseende formår at udrette til støtte for hjemmet og skolen, er imidlertid ikke meget andet end at konstatere, at der her er et punkt, som i høj grad kræver samfundets opmærksomhed.“* Lad mig til dette føje 3 tilfælde fra den sidste tid, alle fra København. En 13 års dreng, tidligere anholdt for tyveri, har stjålet 50 kroner i en stald. Tre drenge fra 15 til 18 år gamle, alle

tidligere straffede for tyveri, ere anholdte for indbrud i et skib i havnen. En 19 år gammel person, 7 gange straffet for tyveri, er anholdt for samme forbrydelse. Alle tre bevise de, hvorledes og hvor hurtigt udviklingen foregår, og hvorledes vor strafferet yder sit bidrag i så henseende. Pigen på 16 år, tidligere straffet for tyveri, som af hævn stak ild på hos en gibser i Århus, og drengen på 16 år, som har nydt en dårlig opdragelse og har svage moralske begreber og som begik mordet i Glenstrup, ere begge eksempler fra den senere tid på, at vi have noget at oprette. Hvormange af de unge mennesker, som idømmes forbedringshusarbejde, kunne ikke fortælle, at de efter gentagen anholdelse og straf anbragtes i en familie eller i en eller anden opdragelsesanstalt, men de endte dog i straffeanstalten. Efter at individet har gennemgået en sådan forskole, må man kunne vurdere betydningen af de resultater, som desuagtet vindes gennem straffeanstalterne. Individene ende i straffeanstalterne, fordi man er begyndt „for silde“ med at forebygge. Dette er vel ikke noget nyt. Således har det været og er det endnu adskillige steder. Men det bør ikke blive ved at være så.

„Man må fremfor alt være opfyldt af det princip, at det ikke drejer sig om at fuldbyrde en straf eller en revselse, men om at give en opdragelse.“ Således blev der sagt på kongressen i Stockholm, da spørgsmålet behandlede, men man kan ikke opdrage børn ved revselse alene.

Skønt det vistnok ligger noget udenfor min vej, kan jeg dog ikke undlade at opholde mig lidt ved revselse af børn. Jeg holder ganske vist på, at man skal bevare legemlig tugt i vore fængsler ikke for at bruge den som dagens kost, men i fornødent fald. Jeg holder på den, fordi der er iblandt fangerne folk, som kun respektere den, som er deres egen mønt, den, som de ere opdragne ved, og som de derfor af gammel vane gribe let til men også have en gammel frygt for; den er deres børnelærdom, og den glemmer man jo ikke, når man bliver gammel. Den slags karle ere

for en stor del blevne rå, fordi de ere opdragne ved prygl. Moderen er enke, eller hun er ene med børnene om dagen, eller hun er ofte ude om dagen, og børnene lege på gaden i den tid eller også altid. Gadelivet gør dem ustyrlige. Når moderen kommer hjem, eller børnene komme op fra gaden, er der et eller andet for moderen at blive vred over, tøjet er forrevet, der er klaget over, at de have gjort optøjer. De irettesættes, der svares næsvist. Eller de ville ikke lystre moderens befalinger. Hun har kun prygl til sin bistand for at sætte sin villie igennem; skældsord og trusler om prygl have ikke længere nogen virkning. Pryglene blive nu det almindelige hjælpemiddel, til al skam og frygt for straf er banket ud og trods banket ind. Og med trodsen er råheden kommen. Barnet følger sin lærdom, det griber til det middel, som frugter på det selv, det prygl, når lejlighed gives, for enhver ubetydelighed dets kammerater. Man kan se det i børnenes lege på gaderne; pryglene gribes der let til, de spille altid en rolle. Af den grund mener jeg, at man ikke skal bruge prygl som lovens straf for børn. Loven skal agtes, men ikke frygtes. Lad os først afskaffe dem der, så kunne vi også i tidens løb blive af med dem i fængslerne. Pryglene afskrække, siger man. Vel nok, når vi i vore hjem daglig kunne stå ved siden af med advarslen for dem, hvis der ikke lydes. Men barnet på gaden har ikke advareren ved siden, og barnenaturen er jo glemsom, særligt i det alvorlige. Hertil kommer endnu, at lovens revselse i ikke få tilfælde i København gør barnet opholdet i skolen utåleligt, så at det søger beskyttelse derimod ved at flyttes til en anden skole.

Vende vi nu tilbage til behandlingen, er der alt nævnt et punkt, som ikke kan forbigås. Der blev sagt, at barnet, efter gentagende at have forset sig og efter at være blevet straffet, anbragtes til opdragelse. Et sådant forhold findes i England for reformskolens vedkommende. Men ingen fremgangsmåde er anset for mere utilfredsstillende og har mødt mere modsigelse end denne, at afholde børnene fra straf-

bare handlinger ved en opdragelse, som selv begynder med straf. Med særligt hensyn hertil siger WALTER CROFTON i en artikel: *On the treatment of our juvenile offenders i Good words*, heftet for Juli 1881: „Af langt større betydning end disse (reform- og industrielle skoler) vil udslettelsen blive af den skamplet at sende flere børn i fængsel, end retfærdighedens håndhævelse fordrer, eller end det stemmer med humaniteten“.

Et andet punkt er benyttelsen af momentet: *manglende skelneevne*. Det er naturligvis vanskeligt at bestemme dennes tilstedeværelse i hvert givet tilfælde; men det er jo derfor også meningen med af den at grund opstille den almindelige regel om frikendelse, at den netop skal benyttes som almindelig regel. Forholdene hos os ere i så henseende alt berørte, men der er en almindelig bemærkning at gøre på dette punkt. Når *manglende skelneevne* ikke er den almindelige frikendelsesgrund, vil det let hænde, at den, der har nydt en lidt bedre opdragelse, anses for at besidde skelneevne fremfor den, som har nydt en dårlig opdragelse. Herved kommer man let til at begå en uretfærdighed. Det kan vistnok ikke betvivles, at navnlig det dårligt opdragne barn er klogere, har mere indsigt i de strafværdige handlinger end det bedre opdragne barn. Det førstes opdragelse går nemlig i den retning, derimod ikke det sidstes. Jeg skal i så henseende atter anføre en ytring af den svenske forfatter WETTERBERGH om de fattige børn: „Deres ansigter have ofte et udtryk både af uskyldighed og ondskabsfuldhed. Senere forandrer det selskab, hvori de leve, deres træks oprindelige karakter og giver dem et plumpt præg“. De lære fordærvelsen at kende af praxis, de bedre opdragne som oftest kun i teorien.

Et tredje punkt er *afgørelsen af, om tiltale skal frafalde*. Jeg bemærkede foran herom, at afgørelsen gennem justitsministeriet efter udtrykkene gjorde den almindelige regel om frikendelse til en undtagelse hos os, og jeg kan hertil føje, hvad alt før er sagt, at dommerens interesse for afgørelsen bliver

derved mindre direkte, end hvis afgørelsen lå hos ham, selv om det er givet, at frafaldelse af påtale næsten aldrig eller, måske, aldrig negtes. Ved samme lejlighed må jeg minde om, hvad også foran er anført, at man anser en hurtigst mulig afgørelse for nødvendig, ja endogså i den senere tid tilstræber slet ingen arrest for de mindre for-dærvedes vedkommende. Ved at lægge afgørelsen i ju-stitsministeriets hånd forhales arresten tilligemed afgørelsen. Dog må den foran anførte Plak. af 1810 ikke lades uberørt her. Dens i flere henseender interessante bestemmelse om barnets løsladelse mellem forundersøgelse og dom og exe-kution kan imidlertid også have sine uheldige følger, hvis barnet f. ex. i mellemtiden må anbringes i en fattiganstalt, hvilket ophold navnlig udenfor København i mange tilfælde vil kunne have en mindre god indflydelse, fordi hensynet til selskabet ikke altid vil blive gjort gældende.

Det er en selvfølge, at barnet må tages ud af de hjem-lige forhold, når det efter loven skal anbringes på anden måde. Ved siden heraf have vi set, at børn, som henhøre under fattigvæsenet, kunne fratages forældrene på grund af disses dårlige sæder, eller fordi de holde dem til tiggeri eller se gennem fingre dermed, og endelig for skulkeri. Be-nyttets anbringelsen istedenfor straf i så forholdsvis ringe omfang som hos os, bliver altså følgen, at barnet bestandig vender tilbage til de samme forhold, som gav spiren til fordærvelsen, og som give denne lejlighed til at udvikle sig videre. Ligesom brændemærkede ved straffen søge de nærmest andre ligestillede eller gøre yngre til deres fortrolige og kammerater; disse se op til den størres erfaring og dristig-hed, og de ere indenfor fordærvelsens kreds. Skulle de på den anden side anbringes efter straffen, hvilket altså sker ad privat vej, må forældrenes tilladelse søges. Denne gives det ene øjeblik og tages i det næste tilbage, og hele forholdet bliver let usikkert. Herpå haves mange og for børnenes frem-tid sørgelige eksempler. I så henseende savne vi en lovbestem-melse som den, der findes i England og i flere af de For-

enede Stater i Amerika, at *forældremyndigheden* ved barnets anbringelse i en privat anstalt går over på dennes bestyrer. Jeg har allerede tidligere gjort opmærksom på, at man i de to nævnte stater har gjort en betydelig indskrænkning i *forældremyndigheden* derved, at politiet i New-York optager alle på gaden i skoletiden omstrejfende børn, ligesom derved, at i England enhver kan bringe et sådant barn for øvrigheden, med hvilken opgave der endogså er stiftet selskaber i London. Den uheldigste følge af denne bestemmelse er utvivlsom den, at forældre derved kunne foranlediges til at opgive pligten til at forsørge børnene, og herpå vil man næppe kunne råde bod ved at sætte forældrene i bidrag. Hensynet til samfundets tarv og til barnets moralske udvikling har været det fornemste, for hvilket *forældremyndigheden* har måttet vige pladsen. Det er jo også i almindelighed hjemmet, som direkte eller indirekte bereder faldet, og anbringes barnet ikke, kommer gentagelsen atter og atter. Overbærenhed i at anbringe barnet vil ofte være utidig og sker på samfundets såvelsom på barnets bekostning. Man skal derfor ganske vist vogte sig for at give hensynet til *forældremyndigheden* for stor betydning i forhold til barnets fremtid.

Et særligt forhold danne i så henseende skoleforsømmelserne. Mulkteringen herfor rammer i almindelighed ikke den rette part. I mange tilfælde er der ganske vist ikke det rette tilsyn med barnet, men dette ligger ligeså ofte i forældrenes fraværelse ved arbejde udenfor hjemmet. Mulkteringen berøver familien et bidrag til dens underhold; ved at afsones måned efter måned taber den sin betydning og svækker forældrenes agtelse for afsoningen og deres interesse for børnenes skolegang¹⁾. Ere forældrene de skyldige, kunne børnene komme til at lide dobbelt derved, og forsåvidt de

¹⁾ En 13årig pige, som ikke kunde læse, fandtes for nogle år siden tilfældigt i en af Københavns nabokommuner. Hun besøgte aldrig skolen, tiggede og drev om. Moderen afsonede de ideligt tilbagevendende skolemulker; men pigen blev ikke bedre derved.

ere skulkere, bliver skolegangen ikke bedre. I mange tilfælde følger der strax tiggeri eller andre slette vaner med skulkeriet, og i hvert tilfælde ville de snart indfinde sig. Der er derfor god grund til også ligeoverfor skulkerne at skride ind, inden fordærvelsen er skreden for langt frem, og det er *for silde*.

Det er foran påvist, at barnets anbringelse i mange tilfælde først vil foregå efter en straf eller i hvert tilfælde efter at et barn gentagende har udvist et fordærvet sindelag, og da ad privat vej. Denne virksomhed har i en lang årrække været en opgave for *Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse*. Dens bestyrelse har omfattet denne opgave med stor kærlighed og med utrættelighed, og samfundet har støttet den deri. Det fejler heller ikke, at dens virksomhed har været til velsignelse for adskillige. Til ret at kunne bedømme resultaterne af dens virksomhed savnes der imidlertid tilstrækkelige statistiske oplysninger, idet Foreningens beretninger intet meddele i så henseende. Dette er såmeget mere beklageligt, fordi det er vitterligt, at mange, som ere anbragte af den, senere ere idømte straffearbejde. Et fremgår imidlertid af dens beretninger, at dens virksomhed i de fleste tilfælde, som det alt er påvist om behandlingen i almindelighed, begynder *for silde*. Ganske vist tager den sig også af børn under 10 år, men deres antal er forholdsvis ringe. Dens hovedanbringelse er i pleje. Om pleje skal foretrækkes kan omtvistes, men her må dog hensyn til alder og forhold blive medbestemmende, og når hensyn tages til, at behandlingen overhovedet må anses for at være for sent begyndt, kan pleje næppe være at foretrække. I så tilfælde må man da have gode, moralske, anbefalelsesværdige plejesteder. Foreningens plejesteder vare, i det mindste for nogle år tilbage, de tyske kolonibyer i Jylland på grænsen af heden. Det kan ikke være heldigt at samle plejebørn af det slags, som her er tale om, sammen i et forholdsvis stort antal på et så begrænset territorium, og det er vel tvivlsomt, om så mange anbefalelsesværdige plejesteder skulle findes

særligt imellem de fattige kolonister. Når man læser beretningerne, får man desuden indtrykket af, at bestemmelsen af pleje eller anstalt synes i flere tilfælde vilkårlig. Efter beretningen for 1877—78 er således 1 pige på 12½ år, som havde dårlige hjemlige forhold, men som ikke synes at have skejet synderligt ud, anbragt i en anstalt, medens 1 pige af samme alder, som har været tiltalt før, har begået indbrud, skulker og er løgnagtig, er anbragt i pleje. Den samme bemærkning gælder drengene. Foreningen vilde kunne sætte sig en smuk og velsignelsesrig opgave, hvis den begrænsede sin virksomhed til skulkere, tiggere og småtve indtil 12 år og f. ex. anbragte pigerne i pleje og drengene i en Foreningen tilhørende, særlig anstalt. Vi fik derved hele den kategori, som særlig egner sig for ren præventiv behandling, udskilt og samlet under én kontrol; og derved blev det første led dannet i en systematisk, rationel ordning. Når jeg har nævnt en forskellig anbringelse for piger og drenge, har det sin grund i, at jeg tror, pigerne ofte have mere gavn af en pleje end af anbringelse i en anstalt, idet pigerne vistnok lettere fordærve hinanden, navnlig i retning af løsgtighed.

Foreningen af 1837 har sin virkekreds i København. Skal et barn udenfor denne by anbringes, vil det i almindelighed blive fattigkommunens sag. I mange tilfælde vil denne anbringe barnet i en pleje. Dette vil altid have den uheldige side, at barnet lever i nærheden af hjemmet og kan blive berørt af dettes eventuelt uheldige indflydelse, ligesom det også vil være vanskeligt at finde passende plejesteder. Det må jo nemlig erindres, at her er tale om mere end et almindeligt plejeforhold. I flere tilfælde vil barnet blive anbragt i de fattiggårde, som findes rundt om på landet. Forholdene ere her ofte meget uheldige og særligt for et forsømt barns opdragelse. Man kan vistnok uden overdivelse sige, at den dårlige påvirkning af gamle fordærvede personer let vil kunne bringe barnet under endnu værre indflydelser end dem, det tages fra. Adskillige fattig-

bestyrelser betragte nemlig de opdragelsesanstalter, som findes her i landet, for at være rene fordærvelsesanstalter for alt fordærvede børn, og de vægre sig af den grund ved at anbringe dem der. Sjældnere kan man vistnok mene, at den større udgift ved anbringelsen i en anstalt spiller en rolle, skønt slige tilfælde nok kunne findes.

Skal barnet imidlertid anbringes i en opdragelsesanstalt, haves jo kun private. Af disse ere anstalterne på Flakkebjerg med Landerupgård, Bøggildgård og Holsteinsminde de største og omfatte c. 350 børn. Desuden haves jo nogle mindre i Kindstrup, Sødunge m. fl. At udtale nogen kritik over hver enkelt anstalt, er her ikke tale om. Der er ikke tvivl om, at de alle arbejde med stor kærlighed for gerningen og gøre store anstrengelser for at opnå de bedste resultater. Jeg skal altså kun indskrænke mig til nogle almindelige bemærkninger. På grund af, at vi i almindelighed begynde *for silde* på behandlingen, og på grund af, at adskillige børn anbringes i pleje, også fordi anstalternes omfang er for ringe, ville selvfølgelig de dårligste komme i anstalterne. Ved siden af disse vil der dog også komme flere, som ikke ere yderligt fordærvede; deraf opstår en sammenblanding af meget forskellige elementer, som besværliggør arbejdet og kan have sine slemme følger. Heraf udspringer utvivlsomt også den ovenfor anførte opfattelse hos enkelte fattigbestyrelser. Mange af de børn, som anbringes i opdragelsesanstalterne, vilde utvivlsomt, hvis en ordning af hele forholdet existerede, høre ind under en repressiv behandling. Nu må behandlingen skære dem alle over én kam. Efter oplysninger fra nogle mindre anstalter finder man der børn, som høre hjemme i de såkaldte børnehjem, sammen med anholdte og straffede børn. Man finder børn af alle aldre fra 6 til 14 år. Kort sagt, det går i mange tilfælde, som det bedst kan. Det gælder mangan gang blot om at finde en plads. Man har også forsyndet sig mod navnet, idet man har kaldt de mindre anstalter børnehjem, men dog taget forsømte børn derind. I nogle

finder man piger og drenge uden noget hensyn til alder i samme anstalt, også en ordning, som er almindelig fordømt. Kun i én anstalt, Holsteinsminde, findes et forsøg på et familiehus, de øvrige ere fællesanstalter. Ligesom der ikke findes noget officiel regulativ for anstalternes virksomhed, således arbejdede de uden officiel kontrol, og deres beretninger afgives formentlig heller ikke til nogen offentlig autoritet. Endelig findes ingen meddelelser om resultaterne af deres virksomhed, og sådanne må dog til for at denne kan bedømmes.

Ved omtalen af disse anstalter må Københavns *Internat* ikke forbigås. Skønt særligt indrettet for skulkere optager det dog også mere fordærvede børn, ligesom den oprindeligt bestemte tid for opholdet, 3 måneder, ikke overholdes. Heri, såvel som derved, at det ligger for nær ved København, har det svage sider, som ikke burde findes. Det vilde som anstalt alene for skulkere på de første stadier kunne forsvares og blive gavnlige, men tiggere og andre forsømte børn burde aldrig findes deri; vi komme så atter til sammenblandingen af de mange elementer, som kan virke meget skadeligt, og opholdet bliver for kort for de meget forsømte, som så atter vende tilbage til deres gamle forhold.

Beskæftigelsen i anstalterne er i almindelighed for drengene jordarbejde og for pigerne husgerning, syning og let havearbejde.

Varigheden af opholdet vil vel i almindelighed være begrænset af konfirmationen, men det udstrækkes dog længere, også af hensyn til den ofte sene alder, hvori individet anbringes. Nogen regel for det findes der ikke, da lovgivningen slet ikke har givet sig af med hele denne sags ordning.

Af samme grund findes heller ingen bestemmelse om nogen *forløbig tilladelse* til at tage ophold udenfor anstalten. Dog skal her ikke lades uomtalt det ganske vist fortrinlige moment i det Flakkebjergske system, om jeg så må sige, at nogle af børnene om sommeren, efter valg indbyrdes, med bestyrerens samtykke anbringes for løn hos bønderne i omegnen.

Betydningen heraf som prøve på den moralske kraft hos individet er jo indlysende. Dette moment vilde vistnok kunne få forøget betydning under en fuldstændig ordning af hele spørgsmålet, navnlig som overgangsled efter en repressiv behandling.

Man må imidlertid ikke efter denne, efter min opfattelse i de fleste punkter milde, kritik af den hele behandling hos os komme til det resultat, at der kun gøres skade og ingen gavn. Tværtimod, at der gøres nogen gavn, det er der ingen tvivl om; men de tidligere anførte tal om straffede personer mellem 15 og 18 år vise noksom, at der bør udrettes langt mere. Dertil kommer, at vi i grunden slet ingen ordning have i den sag, og i hvert tilfælde i flere retninger ere fjernt fra de almindeligt godkendte principer. På de fleste punkter, som for den, der vil studere spørgsmålet, markere udviklingen og vejen, der skal følges, savne vi enten bestemmelser eller begå fejltagelser, fordi vi ikke have fulgt med. Og dog er den hele sag så langt fremme i udvikling, og dens enkeltheder så omfattende diskuterede, at vi næsten kun behøve at handle for at komme med.

Vor lovgivning mangler ikke syn for sagen, men den er i dette punkt allerede for gammel og har ikke set sagen under et, fordi den tildels er bleven til i stykker. Der er momenter nok at bygge på, men vi mangle en ordning af spørgsmålet, og, fornemmeligst, vi begynde *for sildig*. ILLING, Preussens chef for de indenrigsministeriet underlagte straffeanstalter, har sagt om dette spørgsmål: „*Sandsynligheden af en forbedring står i omvendt forhold til forbryderens alder.*“ Derfor er det også nødvendigt at forbedre lovovertræderen på det tidligst mulige stadium. Dette må være formålet for den hele behandling af de forsømte børn og unge lovovertrædere, og på dette punkt vil utvivlsomt enhver erkende bestræbelsen for at forbedre for at være den først berettigede såvel i samfundets som i individets interesse.

FR. STUCKENBERG.